

Politický kontext

Ozbrojený konflikt postihuje nielen ženy, ale aj mužov ako obeť aj ako osoby postihnuté ekonomickými dôsledkami konfliktov. Ženy tvoria veľkú časť civilného obyvateľstva a bývajú obzvlášť veľkou mierou postihnuté konfliktami, pretože sú viac vystavené riziku rozsiahleho sexuálneho zneužívania, obchodovania s ľuďmi, vysídlenia a otroctva. Ženy a dievčatá bývajú z dôvodu väčšej sociálnej zraniteľnosti často konfrontované s osobitnými formami násilia, dôsledky ktorých pretrvávajú aj po skončení vojny (napr. nechcené tehotenstvo následkom znásilnenia, vyššie riziko nakazenia pohlavne prenosnými ochoreniami). Sexuálne násilie sa v ozbrojenom konflikte často stáva zbraňou. Ženy významne prispievajú k mierovým aktivitám a obnove nasledujúcej po ozbrojených konfliktoch a zohrávajú aj dôležitú úlohu pri riešení konfliktov.

Akčný plán Európskej únie o rodovej rovnosti a posilnení postavenia žien v rámci rozvojovej spolupráce (2010 – 2015)

- Poukazuje na potrebu zabezpečiť dlhodobú ochranu žien v ozbrojenom konflikte.
- Zdôrazňuje, že je dôležité podporovať účasť žien na budovaní mieru a na obnove po konflikte.
- Vyzýva k posilneniu účasti žien na politickom živote.

Rada Európskej únie: Komplexný prístup k plneniu rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 a č. 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ

- Hodnotí pokrok v ochrane a podpore žien počas konfliktov aj v období po konflikte za použitia špecifických ukazovateľov.

Európsky parlament

- Pripomína dôležitosť začlenenia rodového hľadiska do všetkých fáz operácií spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) (uznesenie z 10. marca 2010 o uplatňovaní Európskej bezpečnostnej stratégie a spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky).
- Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 (2000) a č. 1889 (2009) o ženách, mieri a bezpečnosti zahŕňa odbornú prípravu nasadeného personálu.

- Opätovne potvrdzuje potrebu správneho plnenia rezolúcie [uznesenie z 25. novembra 2010 o 10. výročí rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 (2000) o ženách, mieri a bezpečnosti].
- Poukazuje na účasť žien v mierových procesoch a vojenských a civilných mierových operáciách a na dôsledky konfliktov na ženy (uznesenie z 2. februára 2012 o situácii žien vo vojne).

Strategické ciele Pekinskej akčnej platformy a ukazovatele EÚ

- E.1.** Zvýšiť účasť žien na riešení konfliktov na rozhodovacích pozíciách a chrániť ženy, ktoré žijú v situáciách ozbrojených alebo iných konfliktov alebo pod cudzou okupáciou.
- E.2.** Znížiť nadmerné vojenské výdavky a kontrolovať dostupnosť výzbroje.
- E.3.** Podporovať nenásilné formy riešenia konfliktov a znížiť výskyt prípadov porušovania ľudských práv v konfliktných situáciách.
- E.4.** Podporovať príspevok žien k presadzovaniu kultúry mieru.
- E.5.** Poskytovať ochranu, pomoc a vzdelávanie utečenkám, ostatným vysídleným ženám, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, a ženám vysídleným v rámci krajiny.
- E.6.** Poskytovať pomoc ženám v kolóniách a na územiach, ktoré nemajú vlastnú samosprávu.

Počas francúzskeho predsedníctva Rady EÚ v roku 2008 boli navrhnuté a prijaté štyri ukazovatele na monitorovanie plnenia cieľov v tejto oblasti. Ukazovatele slúžia na meranie toho, nakoľko sa personál v oblasti diplomacie, obrany a mierových síl vzdeláva v pochopení postavenia žien v ozbrojenom konflikte a v jeho posilnení, ďalej na meranie objemu ľudských a finančných zdrojov určených na podporu rodovej rovnosti. Posledný ukazovateľ slúži na meranie pomeru žien a mužov medzi osobami žiadajúcimi o azyl.

Najnovšie údaje a informácie o týchto ukazovateľoch poskytuje databáza Women and men in the EU – facts and figures (Ženy a muži v EÚ – fakty a čísla) vypracovaná Európskym inštitútom pre rodovú rovnosť. Je k dispozícii

na: <http://eige.europa.eu/gender-statistics/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>.

Zistenia vyplývajúce z celoeurópskych údajov

Nedostatočné zastúpenie žien v diplomatickej a vojenskej oblasti

Vo väčšine správ a údajov poskytnutých členskými štátmi sa poukazuje na vážny nedostatok žien v diplomatických misiách a delegáciách EÚ, mierových operáciách OSN a na rozhodovacích pozíciách v diplomatických a vojenských službách. V roku 2011 bolo medzi personálom zúčastňujúcim sa na mierových operáciách OSN len 6 % žien z 21 členských štátov, pričom 7 členských štátov nemalo v mierových operáciách OSN žiadne ženy.

Informácie o personáli podieľajúcom sa na misiách spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) predložilo celkovo 17 členských štátov. Priemerné zastúpenie žien medzi personálom misií bolo na úrovni len 2 %. Z údajov rozdelených podľa pohlavia zhromaždených v roku 2012 o personáli v civilných misiách SBOP vyplynulo, že ženy predstavujú len 25 % z celého personálu. V 18 členských štátoch, ktoré poskytli informácie o počte žien vedúcich diplomatické misie, bol priemerný podiel žien na poste vedúcich 17 %.

Nedostatočné rodové vzdelávanie v štátoch, v ktorých prebieha konflikt, a v nestabilných štátoch

V rámci podpory rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 a 1820 viaceré predsedníctva Rady EÚ uvažovali o význame a potrebe vzdelávania personálu SBOP. Z najnovších dostupných údajov poskytnutých v rokoch 2008 – 2009 o diplomatickom, civilnom a vojenskom

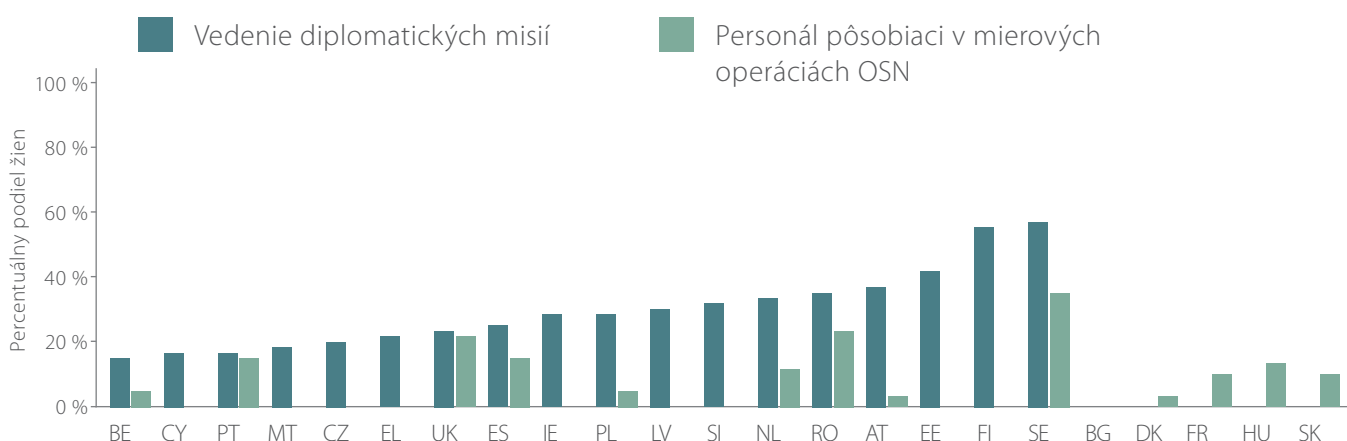
personáli zamestnanom členskými štátmi EÚ a vojenskom a policajnom personáli podieľajúcom sa na mierových operáciách a misiách SBOP vyplýva, že vzdelávanie o rodovej rovnosti sa nerealizuje v dostatočnej miere. Osobitné vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti pre diplomatický zbor sa realizovalo len v ôsmich členských štátoch, neexistujú však jasné informácie o podiele žien a mužov na vzdelávaní.

Malý podiel pomoci určenej na programy rodovej rovnosti v nestabilných štátoch

V roku 2009 a začiatkom roku 2010 členské štáty EÚ vynaložili okolo 200 mil. EUR na problematiku žien, mieru a bezpečnosti. Jedna miliarda EUR sa vynaložila na programy, ktoré sa týkali rodovej rovnosti ako takej. Pokiaľ ide o príspevok inštitúcií EÚ, delegácie EÚ prispeli k financovaniu projektov s priamym vplyvom na rodové otázky a práva žien vo výške 165 mil. EUR. Takmer tretina týchto finančných prostriedkov smerovala na aktivity zamerané na plnenie rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325. Z údajov vyplýva, že približne 28 % z celkovej sumy 67 mil. EUR vynaložených na reformu sektora bezpečnosti a odzbrojenie, demobilizáciu a reintegráciu súviselo s aktivitami osobitne zameranými na ženy.

Výbor OECD pre rozvojovú pomoc (DAC) poskytuje informácie o pomoci pridelennej na rodovú rovnosť v nestabilných situáciách a situáciách ovplyvnených konfliktom za obdobie rokov 2007 – 2008. V správe Aid in Support of Gender Equality in Fragile and Conflict-affected States (Pomoc na podporu rodovej rovnosti v nestabilných a konfliktom postihnutých štátoch) sa uvádza, že takmer v jednej tretine programov pomoci zo strany členov Výboru OECD pre rozvojovú pomoc pre nestabilné štáty je rodová rovnosť definovaná ako základný alebo významný cieľ. Avšak len 19 % pomoci poskytovanej nestabilným štátom pochádzajúcej z inštitúcií EÚ bolo zameraných na rodovú rovnosť. Rozmer rodovej

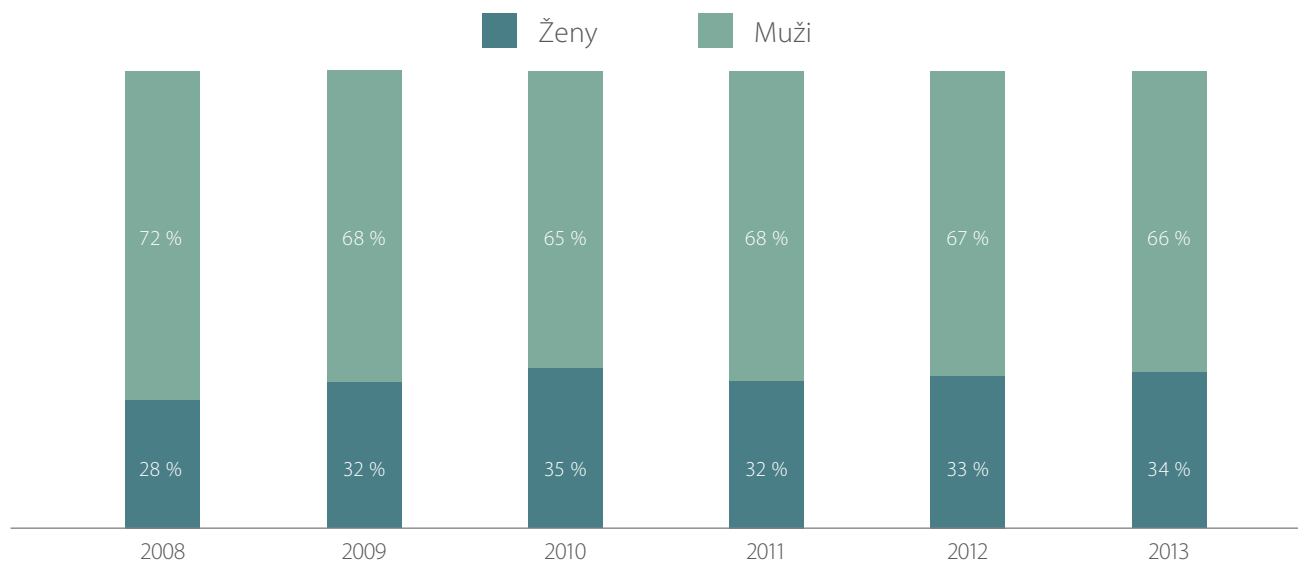
PERCENTUÁLNY PODIEL ŽIEN VO VEDENÍ DIPLOMATICKÝCH MISÍ A MEDZI PERSONÁLOM PÔSOBIACIM V MIEROVÝCH SILÁCH OSN, 2011

Zdroj: Rada EÚ, Správa o ukazovateľoch komplexného prístupu EÚ k vykonávaniu rezolúcií Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1325 a 1820 o ženách, mieri a bezpečnosti zo strany EÚ, 2011.

PERCENTUÁLNY PODIEL ŽIEN MEDZI OSOBAMI ŽIADAJÚCIMI O AZYL V EÚ, 2008 – 2013

Zdroj: Eurostat, rozhodnutia o žiadostiach a presídlení.

rovnosti bol zahrnutý len v 20 % pomoci pridenej na mier a bezpečnosť a len 38 % všetkých členov Výboru OECD pre rozvojovú pomoc zahrnulo cieľ rodovej rovnosti do pomoci určenej na verejnú správu v nestabilných štátoch.

Zvýšený počet žien medzi osobami žiadajúcimi o azyl

Podľa Eurostatu sa v období rokov 2008 až 2012 zvýšil podiel žien, ktoré požiadali o priznanie postavenia utečenky (z 28 % v roku 2008 na 34 % v roku 2013). Zvýšil sa aj počet nových žiadostí žien o udelenie azylu (t. j. registrácií prvej žiadosti o udelenie azylu) z 30 % v roku

2008 na 35 % v roku 2012. Napriek tomuto nárastu muži naďalej tvoria takmer dve tretiny žiadateľov o udelenie azylu v Európskej únii.

V súlade s rastúcim počtom osôb žiadajúcich o udelenie azylu sa zvýšil počet rozhodnutí o postavení utečenca či utečenkyne. V období rokov 2008 až 2012 sa počet rozhodnutí o žiadostiach žien takmer zdvojnásobil (z 59 730 na 95 875). Úmerne k tomu sa počet kladných rozhodnutí o žiadostiach žien zvýšil viac než počet kladných rozhodnutí o žiadostiach mužov. No podiel žien, ktorým bolo priznané postavenie utečenky, sa v posledných rokoch znížil – v roku 2010 v prípade kladných rozhodnutí ženy tvorili 40 %; v roku 2012 tvorili 34 %.

Užitočné iniciatívy

Na **zvýšenie účasti žien v mierových misiách** Rakúsko prideliť do mierovej misie v Kosove expertku na rodovú problematiku, ktorá bola poradkyňou veliteľa. Ďalej bolo od roku 2010 šesť úradníkov a úradníčok rakúskeho ministerstva obrany vyškolených na pozíciu terénneho poradenstva pre rodovú problematiku. V Belgicku bol cieľ zvýšenia účasti žien v mierových misiách zahrnutý do druhého národného akčného plánu a predstavuje tak krok vpred vo zvyšovaní zastúpenia žien v medzinárodných organizáciách a misiách realizovaných belgickými diplomatickými a vojenskými službami.

Podpora príspevku žien na rozvíjanie kultúry mieru sa zvýšila vďaka strategickému regionálnej konferencii Ženy pri budovaní mieru: prístup žien k spravodlivosti v postkonfliktných krajinách, ktorá sa konala v Chorvátsku. Cyprus vybudoval Ženské multikultúrne centrum, ktorého cieľom je spájať ženy zo všetkých spoločenstiev a slúžiť na podporu rodovej rovnosti, zmierenia a mieru. Fínsko v súčasnosti financuje trojročný projekt Seminár OSN na vysokej úrovni o rode a inkluzívnych mediačných procesoch, ktorého cieľom je spustenie viacerých poradných mierových procesov podporovaním efektívnej účasti žien na mierových dohodách. Holandsko podporilo prácu tisícok ženských organizácií realizáciou programu Financovanie vedúceho postavenia žien a príležitostí pre ženy (FLOW) v rámci druhého akčného plánu týkajúceho sa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1325. Nemecké spolkové ministerstvo pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (BMZ) uskutočňuje špecifické programy v Burundi, Kolumbii, Guatemale, Nepále zamerané na integráciu žien do všetkých fáz predchádzania konfliktom a ich zvládania, ako aj na ochranu žien a dievčat pred sexuálnym násilím a znásilňovaním v ozbrojených konfliktach.

POKROKY A PREKÁŽKY V OBLASTI E: ŽENY A OZBROJENÝ KONFLIKT

POKROKY

- Posilnil sa politický záväzok poskytovať vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti a práv žien pre personál zasahujúci v oblastiach postihnutých konfliktom.
- Zvýšila sa účasť žien na mierových operáciách.

PREKÁŽKY

- Závazky poskytovať vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti sa stále plnia v nedostatočnej a malej miere.
- V diplomatických misiách a delegáciách stále prevažujú muži.
- Len malý podiel pomoci EÚ nestabilným štátom je konkrétne zameraný na ženy.
- Muži častejšie ako ženy žiadajú o azyl a získajú postavenie utečenca v EÚ.

Ako ďalej v EÚ

- Zvýšiť úroveň rodovej citlivosti personálu v diplomacii a vojenstve a zlepšiť v týchto sektoroch rodovú vyváženosť.
- Integrovať rodové hľadisko do procesov a postupov a posilniť kapacity v oblasti rodovej problematiky medzi administratívnym personálom v prvej línii v EÚ aj v členských štátoch, ktorý má na starosti vojenský a diplomatický personál.
- Posilniť úsilie zamerané na rodovo vyváženú účasť v diplomacii a vojenstve.
- Zlepšiť kvalitu a poskytovanie zahraničnej pomoci a zlepšiť informovanosť a znalosti o potrebách a osobitnej zraniteľnosti žien v konflikte (napr. rodovo podmienené násilie).
- Zahnúť rodové hľadisko a hľadisko ľudských práv žien do procesu spracovania žiadostí o udelenie azylu ako kľúčové prvky.

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (European Institute for Gender Equality, EIGE) je centrom, ktoré zhromažďuje a vytvára poznatky o rodovej rovnosti v Európskej únii. EIGE poskytuje podporu tvorkyniam a tvorcom politik a všetkým príslušným inštitúciám v ich úsilí o to, aby sa rovnosť medzi ženami a mužmi stala skutočnosťou všetkých Európaniek a Európanov aj ďalších ľudí. Poskytuje im špecializované odborné znalosti a porovnateľné a spoľahlivé údaje o rodovej rovnosti v Európe.

Viac informácií nájdete na: <http://eige.europa.eu>.

Informačné a dokumentačné centrum (Resource and Documentation Centre, RDC) Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť je inovatívnym a praktickým nástrojom, ktorý slúži ako pomôcka pri vyhľadávaní kľúčových dokumentov a zdrojov údajov o rodovej rovnosti, uľahčuje výmenu poznatkov medzi všetkými záujemcami a záujemkyňami o politiku a prax rodovej rovnosti a ponúka aj online priestor na diskusiu v tejto oblasti.

Viac informácií nájdete na: <http://eige.europa.eu/content/rdc>.

Kontakt

European Institute for Gender Equality
(Európsky inštitút pre rodovú rovnosť)
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-650-0

doi:10.2839/494542

MH-04-15-022-SK-C